

ГТАХР 39.01.45

ӘОЖ 9. 433

DOI 10.70239/arsu.2024.t77.n3.24

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА «ТӨҢКЕРІЛГЕН ОҚЫТУ» ӘДІСІН ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

КУБЕСОВА Г.Т. , ҚУАНТАЕВА С.М. *

Кубесова Гулнар Тынышбаевна – география ғылымдарының кандидаты, доцент, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: gulnar_kubesova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9309-854X>

***Қуантаева Сәния Мырзағалиқызы** – магистрант, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: Saniyaaa200@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0692-8862>

Андатпа. «Төңкерілген оқыту» әдісі ұғымына толық түсініктеме берілген. Білім беру саласында бұл әдістің мұғалім мен оқушылар үшін маңыздылығы айқындалған. Сондай-ақ, бұл әдістің артықшылықтары мен кемшіліктеріне талдау жасалған. «Төңкерілген оқыту» оқыту технологиясының Блум таксономиясымен байланысы қарастырылды. «Төңкерілген оқыту» әдістің география сабақтарында пайдаланудың ерекшеліктері көрсетілген. Қашықтықтан білім алу және қашықтықтан оқыту атты екі ұқсас ұғым бар, бірақ олар бір-бірінен ерекшеленеді. Қашықтықтан білім алу дегеніміз – компьютер мен телекоммуникациялық технологиялар жүйесі арқылы жүзеге асатын оқыту процесі. Ал қашықтықтан оқыту дегеніміз мұғалім мен оқушы тапсырмаларды орындауда, техникалық байланыс құралдарын қоса пайдаланумен өтетін оқу процесі. “Төңкерілген оқыту” түсінігі белсенді оқыту, оқушыларды жалпы әрекеттерге тарту, біріктірілген оқыту жүйесі және подкаст сияқты идеяларға негізделген. Бұл “Төңкерілген сынып” құндылығы сабақ уақытын топтық жұмыспен өткізу кезінде оқушылар бір-бірімен лекция мазмұнын ортаға салып, өз білімдерін тексеріп және бір-бірімен практикалық жұмыста тығыз байланыс жасай алу мүмкіндігіне ие. Бұл әдісті қолдану үшін ғаламтордың қолжетімді болуы да негізгі факторлардың бірі болып табылады. Мұғалімдер тақырып бойынша бейнесабақтар түсіріп, осы тәсілдің көмегімен оқу сапасын арттыра алады. Мұғалімдер бұл әдісті қолдану кезінде оқушыны ғана АКТ пайдалануды үйретіп қоймай, өздері де қатар үйреніп, бірге дамиды. Мұғалім мен оқушыны жаңашылдыққа, ізденімпаздыққа, уақыт үнемдеушілікке бірігіп талпынады.

Түйін сөздер: төңкерілген оқыту, төңкерілген класс, география сабағы, тиімді оқыту, блум таксономиясы

Кіріспе. Білім беру жүйесі бүкіл әлемде қоғамның ғаламдық және саяси жүйенің өзгерісінен, басқа да әлеуметтік-экономикалық факторлар әсерінен қалыптасады. Ертедегі білім негізінен дәстүрлі педагогикалық бағытты қолдаған болатын. Алайда, жақында ақпараттық технология салаларындағы революциялық жетістіктер, ауқымды ғаламтор-технологиялардың дамуы білім саласының жаңа бағытын ашты. Жаңа әлемнің талаптары, орындау үшін, оқытудың инновациялық тәсілдері жарыққа шығады. Зерттеушілер оқудың стилі мен теориясының моделін жақсарту үшін әрдайым ізденіс үстінде жүреді. Олар білім саласына оқудың жаңа технологияларын енгізіп, өндіреді. Бүгінгі заманғы жастардың ой-өрістері ақпараттық технологиялардың дамуымен қатар қарқынды дамуда. Оқушылар қажетті ақпаратты сынып ішінде ғана емес, сондай-ақ, сыныптан тыс мекемелерде түрлі ақпараттық құралдарды пайдалана отырып қабылдай алады. Сондай-ақ, адамдарда өзіндік оқу стилі мен жеке қабылдау жылдамдығы да бар. Сол себепті, оқушыларда жаңа ақпараттарды қабылдау қабілеттерін арттыру және тәжірибе қалыптастыру мақсатында үнемі білім саласын жаңа қырынан ашу маңызды. Білім саласының қазіргі таңдағы жаңа қыры - «Төңкерілген оқыту» инновациялық әдісі болып табылады.

«Төңкерілген оқыту» – ғаламторды пайдалана отырып, белгілі бір тақырып бойынша сабақты мультимедия түрінде көрсетуге негізделген жаңа педагогикалық әдіс. Бұл әдіс ең алғаш 2015-2017 жылдары Назарбаев Зияткерлік мектебінде зерттей бастады. Бұл зерттеудің негізгі мақсаты мектептерде бұл әдістің қолдану артықшылықтар мен кемшіліктерін айқындау.

«Төңкерілген оқыту» Қазақстанның білім беру жүйесіндегі жаңа әдіс түрі болып табылады. Бұл зерттеу еліміздегі Назарбаев Зияткерлік мектептерінде ғана емес, басқа да жалпы білім беретін мектептерде қолданылуы қажет, себебі мектептерде ақпараттық

технологияларды білім жүйесіне кіріктіру маңызды болып отыр. Қазіргі заман – технология заманы болғандықтан барлық оқушылар ұялы телефон, смартфон, гаджеттер, компьютермен қамтамасыз етілген. Сол себепті оқушылар онлайн немесе ұялы телефондары арқылы WhatsApp желісін пайдаланып, өз ойлары мен идеяларымен бөлісіп, өзекті мәселелерді цифрлық технологиялардың көмегімен шешіп белгілі бір тақырып бойынша байланыстыра алады. Мұғалімнің сабақтағы уақыты санаулы болғандықтан, ол барлық оқушыларға тиісті деңгейде көңіл бөле алмайды, дәл осы кезде осы әдіс көмекке келеді. Бұл әдіс – сабақтарды бейнетүсірілім арқылы көрсетіп, оқушылардың білу, түсіну дағдыларын дамыту мақсатында үй тапсырмасы ретінде ұсынылатын педагогикалық әдіс түрі. Үйден жаңа тақырып бойынша біліп, түсініп келген оқушы, мектепте мұғаліммен бірге жаңа тақырыпты қолданып, анализ, болжау жасап, бағалай алу мүмкіндігіне ие болады. Аталған жоғары деңгейлерге жеткен оқушы жаңа тақырыпты толық меңгере алатын болады.

Төңкерілген оқыту әдісі Бенджамин Блумның таным деңгейлерінің таксономиясына негізделіп жасалған әдіс. Оқыту барысында теориялық білімді терең меңгертіп, оқушылардың қызығушылығы мен танымдық белсенділіктерін арттыратын оқыту технологиясының бірі Блумның таным деңгейлерінің таксономиясы болып табылады. Блум таксономиясы 6 деңгейден тұратын оқыту технологиясы. Олар: білім, түсіну, пайдалану, талдау, синтез және бағалау жатады (1-сурет). Негізгі бөлімде әр деңгейге жеке-жеке тоқталып, оның маңыздылығы айқындалады. Төңкерілген оқыту әдісі осы көрсетілген деңгейлерді толық қамтуға тырысады. Блум таксономиясы әрбір тақырыпты мұқият оқып-үйренуге жағдай жасаса, Төңкерілген оқыту әдісі осы таксономияның деңгейлерін толық ашып, пайдалануға жағдай жасайды.

Мұғалім жаңа материалды бейнежазба арқылы көрсетіп, сабақ барысында оқушыларға тәжірибелік тапсырмалар беру арқылы теориялық білімін, жаңа тақырыпты меңгеруін бақылайды. Осының нәтижесінде оқушыларға тәжірибе жүзінде орындайтын тапсырмалар мен жұмыстар көбірек жүргізіледі.

Зерттеу материалдары және әдістері.

География сабақтарында «Төңкерілген оқыту» әдісін қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктерін айқындау;

Короновирус пандемиясы Білім процесіне жаңа қырынан қарауды мәжбүрлегендей болды. Мұғалімдер мен оқушылар қашықтықтан оқуға амалсыздан көшуге мәжбүр болды, бұл қазіргі заманғы техникалық және педагогикалық технологияны қолданумен сипатталды.

Қашықтықтан білім алу және қашықтықтан оқыту атты екі ұқсас ұғым бар, бірақ олар бір-бірінен ерекшеленеді. Қашықтықтан білім алу дегеніміз – компьютер мен телекоммуникациялық технологиялар жүйесі арқылы жүзеге асатын оқыту процесі. Ал қашықтықтан оқыту дегеніміз мұғалім мен оқушы тапсырмаларды орындауда, техникалық байланыс құралдарын қоса пайдаланумен өтетін оқу процесі.

Төңкерілген класс моделін алғаш рет негізін қалаған Джонатан Бергман мен Аоран Сэмс, Колорадо орта мектебінің химия пәнінің мұғалімдері. 2006 жылы сабақтан көп қалатын спортшы оқушыларының оқуларын қамтамасыз ету мақсатында ойлап тапқан болатын, кейін бұл ойды білім бағытына қосқан болатын [10].

Төңкерілген класс немесе Төңкерілген оқыту екі түрлі компонентті құрайды. Жаңа тақырыпқа қатысты берілген лекцияны сыныптан тыс электронды құралдар арқылы ұсыну, және практикалық тапсырмаларды, яғни үй тапсырмасын сыныпқа ауыстыру [11].

Білім саласы әр оқушыға жеке бағдарланатын болады. Төңкерілген оқыту моделі, дәл осы әр оқушыға жеке қадам жасайтындай модель бола алады.

Төңкерілген класс моделі – бұл, ең алдымен аралас оқытудың бір түрі. Төңкерілген класс немесе оқыту – кәдімгі лекция және үй жұмыстарын ұйымдасытыру керісінше өткізілетін педагогикалық моделі. Төңкерілген оқыту – аралас оқытуда маңызды рөл атқаратын оқу жоспары [12].

“Төңкерілген оқыту” түсінігі белсенді оқыту, оқушыларды жалпы әрекеттерге тарту, біріктірілген оқыту жүйесі және подкаст сияқты идеяларға негізделген. Бұл “Төңкерілген

сынып” құндылығы сабақ уақытын топтық жұмыспен өткізу кезінде оқушылар бір-бірімен лекция мазмұнын ортаға салып, өз білімдерін тексеріп және бір-бірімен практикалық жұмыста тығыз байланыс жасай алу мүмкіндігіне ие. Сабақ уақытында мұғалімнің қызметі – тренер немесе кеңесші ролінде болады, оқушыларды өзіндік және топтық жұмысқа ынталандырады.

Төңкерілген оқытуды енгізуде қандай қиындықтар туындауы мүмкін?

Төңкерілген класс моделін енгізудегі ең басты мәселе өту кезеңіндегі мұғалімдерге берілетін жұмыс көлемінің көптігі. Оқу бағдарламасын қайта құру кезінде ең алдымен материалды екіге бөлу керек, бір бөлігі водкаст жасау үшін, ал екінші сынып жұмысына арналған бөлік. Оқушыларды бақылауға арналған тесттерді әзірлеу, үйде және сыныпта топтық жұмыста өз бетімен жұмысты бағалау жүйесін құру, водкасттарды әзірлеу және оларды ғаламторға орналастыру құралдарын меңгеру, ең соңында водкасттарды өздері жасау қажет. Көріп отырғаныңыздай, бұл мәселенің күрделілігі екі компоненттен тұрады - әдістемелік және технологиялық. Мәселенің технологиялық бөлігі бірінші орынға шығады, өйткені мұғалім үшін ондағы барлық нәрсе жаңа. Технологиялық күрделілікті еңсерудің мүмкіндіктері де бар. Мысалы, әртүрлі тақырыптар бойынша дайын жоғары сапалы сабақтар мен көптеген ресурстарды қолдану.

Бұл оқыту моделін зерттеуші Kim, Khera&Getman Төңкерілген кластың жоспарлаудың мынандай принциптерін ұсынады [6]:

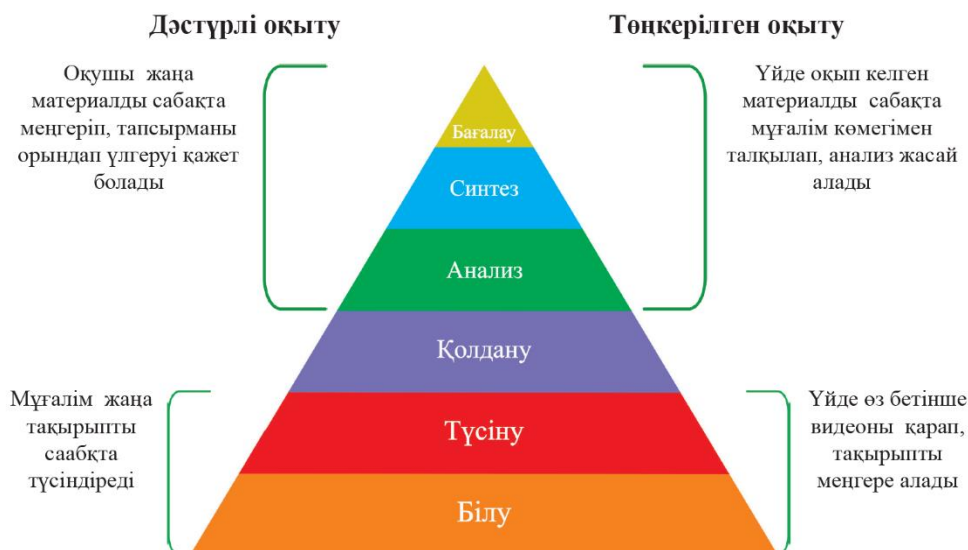
- Сабақ басталмастан бұрын оқушыларға алдын алу түсіндіру жұмыстары жүргізу маңызды;
- Оқушыларды сабақ орындағанына және онлайн-сабақтарды қарағаны үшін жиі мадақтау;
- Бағалау әдістерін ұйымдастыру;
- Сыныптан тыс және сыныпшілік сабақтарды байланыстыру;
- Дұрыс қалыптасқан және жақсы ұйымдастырылған басшылықты тағайындау;
- Тапсырманы орындау үшін жеткілікті уақытты белгілеу;
- Жеке және топтық жұмыстарды орындалған соң жылдам кері байланысты қарастыру;
- Оқушыларды өздеріне таныс технологиямен байланыс құралдарымен қамтамасыз ету;
- Сабақтың негізін түсіну үшін оңай тест жасау.
- Дайын сабақты ғаламторға ыңғайлы жолмен салу: ҚОЖ бағдарламасын жүктеу немесе YouTube желісіне салу.

Нәтижелер және талқылау.Төңкерілген оқыту моделін іске асыру барысында Блум таксономиясының барлық деңгейі түгелімен орындалу мүмкін. Сыныптан тыс орындалатын тапсырмалар қатарының құрылымы Блум таксономиясының төменгі деңгейлері, түсіну және есте сақтауға негізделеді. Ал сыныптағы оқыту құрылымы Блум таксономиясының жоғары деңгейлері, бағалау, анализ, қолдануға сәйкес келеді [4].

Оқыту технологиясының атауы педагогикалық мақсаты айқындайтын таным деңгейлерінің алғашқы сызбаларының авторларының бірі америкалық ғалымы Бенджамин Блумның есімімен аталған. Ол 1956 жылы таным деңгейлерінің Таксономиясының бірінші бөлімін, одан кейінгі он жылдықтарда Д.Кратвол тағыда басқа ғалымдар екінші бөлігін (аффективті аймағын) басып шығарады. Бірінші бөлімі танымның мақсатының (когнитивті) аймағын сипаттайды [5].

Блум таксономиясы когнитивті (танымдық), аффективті, психомоторлы аймақтардан тұрады.

Отандық тәжірибелерді зерделесек «Төңкерілген сынып» моделі барлық Назарбаев зияткерлік мектептерінде қолданылатын жаңа әдіс болып табылады. Ұсынылған әдіс бойынша жаратылыстану пәндерінде АКТ-ны тиімді қолдануға және оқушылардың өз оқуы үшін жауапкершілікті сезінуіне оң әсерін тигізеді [1].

1-сурет. (Р.Жумабаев, Е. Пайзов, 2016)

Отандық педагог-зерттеушілер Р.Жумабаев, Е.Пайзовтың Дәстүрлі оқыту мен Төңкерілген оқытуда Блум таксономия деңгейлері қай оқытуда қалай әсер ететіндігі жөнінде 1- суретте көрсетілген. Бұл суреттемені ашып қарастырып көрейік:

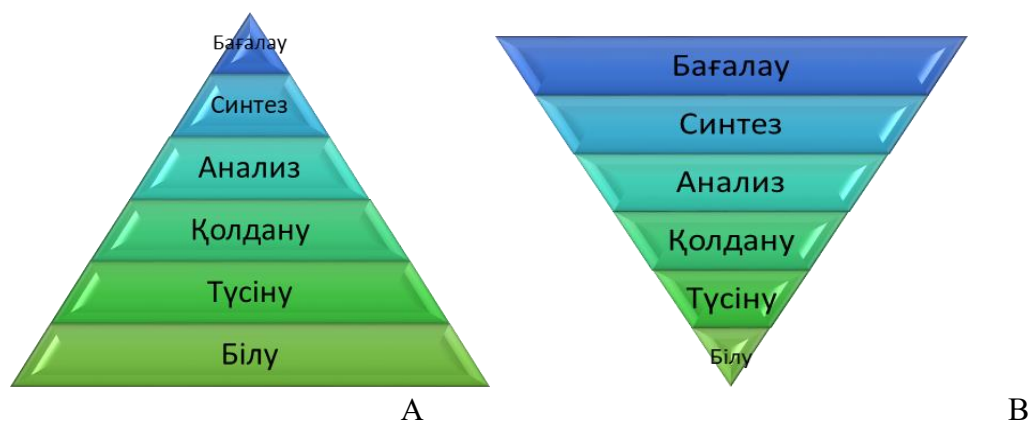
Дәстүрлі оқыту бойынша

- төменгі деңгейде білу және түсінуде – Мұғалім жаңа тақырыпты сабақта түсіндіреді.
- Жоғары деңгейде анализ, бағалау және синтездеуде – Оқушы жаңа материалды сабақта меңгеріп, тапсырманы орындап үлгеруі қажет.

Төңкерілген оқыту бойынша

- Төменгі деңгейде білу және түсінуде – Үйде өз бетінше видеоны қарап, тақырыпты меңгере алады.
- Жоғары деңгейде анализ, бағалау және синтездеуде – Үйде оқып келген материалды сабақта мұғалім көмегімен талқылап, анализ жасай алады.

Салыстырып қарағанда, екі оқытуда да Блум таксонмиясын деңгейлерін толық қолданылады. Дегенмен, өзіңіз байқағандай Дәстүрлі оқытуда уақыттың жетіспеушілігі анық байқалады, балаға оқуда жаңа нәрсені игеріп, талдап кетуі қиынға түседі. Ал Төңкерілген оқытуда уақыт жеткілікті, оқушы жаңа тақырыпты үйден біліп түсініп келіп, мектепте белгіленген 40 мин ішінде мұғаліммен талдап, түсінбеген сұрағын қойып, өз ойын еркін жеткізе алады. Біз мұғалімдерге білім жолында оқушының жаңа тақырып бойынша асығыс тек біліп түсініп кеткені емес, оны игеріп қана қоймай өз өмірінде пайдалана алуы керек.

2-сурет. Блум таксономиясы
 А) Дәстүрлі оқыту

В) Төңкерілген оқыту

Сонымен Блум таксономиясының негізгі санатары төмендегідей:

Деңгейлері	Сипаттамасы
Білу	Оқушылар ұсынылған оқу материалы бойынша қолданылатын терминдерді, нақты фактілерді, негізгі ұғымдарды, ережелер мен қағидаларды біледі.
Түсіну	Оқушылар ұсынылған оқу материалы бойынша фактілерді, ережелер мен принциптерді түсінеді, білімді басқаруды үйренеді, кестелерді, графиктерді, диаграммаларды түсіндіреді.
Қолдану	Оқушылар ұсынылған оқу материалын пайдалана отырып, заңдар, теория, ережелердің қолдана алады.
Талдау	Оқушылар ұсынылған оқу материалы бойынша бұрын алған білімдерін ұштастыра отырып, жаңа білімді аша алады. Логикалық ойлауды іске қосып, қателіктер мен кемшіліктердің себеп-салдарын анықтай алады.
Синтез	Оқушылар ұсынылған оқу материалы бойынша шығармашылық сипатта орындай алады, яғни, өз тұжырымдамаларын ұсына алады, шығарма жаза алады, эксперимент жоспарын ұсына алады.
Бағалау	Оқушылар ұсынылған оқу материалы бойынша барлық деңгей бойынша өзі қорытынды жасап, бағалай алады.

Дәстүрлі оқыту кезінде Блум таксономиясының барлық деңгейлері толық қамтылмайтын еді. Яғни, Блум таксономиясының төменгі деңгейлері білу, түсіну, қолдану ғана қамтылатын. Ал жоғары деңгейлері талдау, синтез, бағалау көбіне тыс қалып, немесе белгілі бір практикалық немесе эксперименттік жұмыстарда ғана көрініс табатын. Дәстүрлі оқыту кезінде жоғары деңгейлердің толық қамтылмау себебі, сабақ барысында уақыттың жетіспеушілігі, материалдың ауқымдылығы, мұғалімнің тақырып бойынша тек өзінің түсіндіріп, талдауы, оқушылардың өзіндік жұмысқа мүмкіншіліктің жоқтығы.

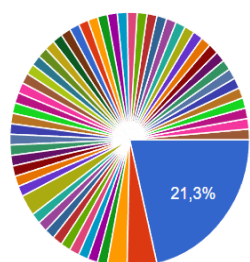
Ал, Төңкерілген оқыту барысында Блум таксономиясының төменгі және жоғары деңгейлері де толығымен қамтылады. Соның ішінде, жоғары деңгейіне өте жақсы мән беріледі. Бұл тұста дәстүрлі оқытудағы кемшіліктерді жояды, уақыт жеткілікті, себебі, оқушылар жаңа тақырып материалын үйден оқып келеді. Мұғалімге де тиімді, себебі жаңа тақырыпты сыныпта түсіндіріп отырмай, бірден практикалық тәжірибеге көшеді. Топтарға бөлініп, оқыған материалды ортаға салып талқылап, анализ жасап, болашақта болатын жағдаяттардың алдын ала шешімдерін шешуді үйренеді.

Ақтөбе облысы және өзге облыстар бойынша мұғалімгерге “Төңкерілген оқыту” технологиясы бойынша онлайн Google форматта сауалнама жүргізілді.

Сұрақтар тізімі:

1. Төңкерілген оқыту теориясы мен әдістемесі жөнінде хабарыңыз бар ма?
2. Пәнді оқуда сіз бұл оқыту технологиясын қолданып көрігіңіз келеді ме?
3. Бұл әдіс пәнді тереңірек оқытады деп есептейсіз бе?
4. Бұл әдістегі жеке тұлға ретінде мұғалімнің рөлі қандай?
5. Сіздің жалпы оқуға көзқарасыңыз қандай?

75 ответов

- төмендегі жолды толтырыңыз
- 78 мектеп гимназия
- 83 орта мектебі
- #6 Г.Ақтаев атындағы мектеп
- Әйтеке би ауданы, Жареткел НОББМ
- ҚАЙЫҢДЫ ЖББМ
- С.Оразалин ЖОББМ
- Ш. Уалиханов атындағы орта мектеп

▲ 1/7 ▼

3-сурет. Google формасымен жасакталған “Төңкерілген оқыту” сауалнамасына қатысқан мектептер диаграммасы

Сауалнамаға барлығы 75 адам 5 сұраққа жауап берді. Қатысқан мұғалімдердің жас ерекшелігі де анықталды.

Өзге өңірлер бойынша қатысқан мектеп саны – 10

Ақтөбе облысы бойынша қатысқан мектеп саны – 5

Ақтөбе қаласы бойынша қатысқан мектеп саны – 17

Жас ерекшеліктеріне қарай:

12-18 жас – 2

19-25 жас – 19

26-50 жас – 32

51- жоғары – 22

Сауалнама бойынша әрбір 5 сұрақтың жауабына жекелей тоқталайық, №1 сұрақтың жауабы жоқ – 46,7%, иә - 53,3 % құрап отыр. Қазіргі таңда Төңкерілген оқыту технологиясы әлі күнге дейін толық танылып үлгерген жоқ. №2 сұрақ бойынша жоқ – 14,7%, иә - 85,3 % басым бөлігі бұл технологияны өз сабақтарында қолданып көргісі келеді екен. №3 сұрақта Технологияның пәнді тереңдетіп оқытуға жауабы келесідей, есептеймін - 73,3 %, есептемеймін – 13,3%, өз нұсқасын ұсынған мұғалімдер бар мысалы, білмеймін - 5,3 %, мүмкін – 1,3%, арасында мынандай пікірлер қамтылған: “Қандай технология болмасын мұғалім өз ісіне шебер болса, тиімді пайдалана алса”, “Егер дұрыс нақты оқытса”. №4 сұрақта мұғалімнің рөлін былай бағалады, жоғары – 61,3%, орташа – 32%, төмен – 1 %, білмеймін – 3,9 % құрады. №5 сұрақ бойынша жоғары – 66,7 %, орташа – 30,7 %, төмен – 2,7 % құрады.

Қорытынды: Төңкерілген оқыту технологиясы кейбір мұғалімдерге таныс болса, ал кей мұғалімдерге тансық технология болып отыр. Оның таңсық болуы да қалыпты жағдай себебі, біздің өмірімізге онлайн оқу, қашықтықтан оқу, мультимедианы пайдалану секілді дүниелер жай қарқынмен көрініс тауып жатыр. Бірақ, бұл жаңа технологияны өз сабақтарында қолданғысы келетін мұғалімдер көп екені анықталды. Осыған орай, мұғалімдер жаңашылдыққа жаны құштар маман иелері екені байқалады. Бұл технологияны пәнді тереңірек оқытуда деген мұғалімдерде сенім мол, ал төмен бөлігі пайдасы жоқ деп есептейді. Ал бірқатар мұғалімдер кез келген жаңа технология мұғалімнің шеберлігіне байланысты деп есептейді. Мұғалімнің жеке тұлға ретіндегі рөлін көп мұғалімдер жоғары бағалап отыр. Бұл оқыту технологиясын мектептерде тәжірибе ретінде жүргізіп, практикалық жүзінде қалай асатындығын қадағалау қажет.

География сабағында Төңкерілген оқыту моделін қолдану ерекшеліктері

Төңкерілген класс – негізгі материалды үйде оқиды, ал сабақта интербелсенді жұмыс формасына жұмсалады.

Аралас оқыту моделдерінің ішінде осы Төңкерілген класс моделі ерекше көзге түседі, себебі ол білімді игеруде жаңа технологиялар көмекке келеді. География сабақтарында бұл моделді қолдану біз үшін жаңа бастама болмақ және де жаңа мүмкіндіктерге жол ашары ақиқат. Бұл модель жаңа материалды түсіндіруде екі форманы қарастырады ол – подкаст және водкаст.

Мұғалім алдында үлкен тапсырма тұр – подкаст дайындап оны оқушыларға қолжетімді ресурстарға(ҚОЖ, электронды почта, месседжер, элеуметтік желі және т.б.) салу арқылы сабағын игерту. Ал оқушылар үшін бұл материалды тың әдіспен үйренудің жолы және түсінбеген жерін қайта бастап қарап өз білімін жетілдіре алады[7]:.

Материалды дайындау кезінде мұғалімдер оқушыларға қосымша көмек жүргізу қажет, мысалы, ресурстарға тіркелу, олардың ашу жолдарын үйрету, инструктивті карталармен жұмыс жасауды үйрету, атластар мен кітаптардың электронды нұсқасын балаларға жүктеуге ыңғайлылығын дайындау.

Жалпы орта білім беру жүйесінде оқушы физикалық және психикалық дамуда секіріс жасайды, ал күнделікті білім беру жүйесі оқу материалын біртіндеп күрделене отырып, жүйелі, логикалық игеруге жағдай жасайды. Алайда, бұл кезеңде оқушылар жиі ауырады, ата-

аналарымен бірге саяхаттайды, шетелде тілдік тәжірибеден өтеді, конкурстарға қатысады және сәйкесінше оқу бағдарламасын жіберіп алады, соның салдарынан оқу үлгерімі мен оқуға деген қызығушылығы төмендейді. Сондықтан мұғалімдер бейне, электронды білім беру ресурстары, компьютерлік ойындар сияқты құралдарды пайдалана отырып, медиа-білім беруді, дербестендірілген оқытуды енгізуге жағдай жасауда [8]. Егер дәстүрлі оқыту моделі өзгермесе, онда мұндай технологиялардың әсері шектеулі болады. Цифрлық қоғамның оқу үлгілерін өзгертуге, оқушы тұлғасын жан-жақты дамытуға, медиабілімге деген қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін нұсқалардың бірі Төңкерілген оқыту технологиясы.

Электрондық оқулықтың маңызды ерекшелігі оның интерактивті мазмұны болып табылады, оның арқасында мұғалім оқу іс-әрекетінің әртүрлі формаларын ұйымдастыра алады және оқушылардың білімін бақылаудың әртүрлі түрлерін жеке жүзеге асыра алады[9].

Дегенмен, электрондық оқулық мәтіні интерактивтілік қасиеттерін алады, бұл онымен белсенді жұмыс істеуге мүмкіндік береді: мәтінді көбейту немесе азайту, қосымша материалдарға, карталарға, бейнеклиптерге өту үшін гиперсілтемелерді пайдалану, бұрын оқылған тақырыптарға оралу және т.б. Осылайша, студенттер жүйелік көру географиялық материалды дамытады. Сызбалар, диаграммалар, карталар, графиктер де интерактивті болады, иллюстрацияларды үлкейтуге болады.

География сабағында электронды оқулықпен жұмыс істеу мысалдары келтірілген. Электрондық оқулықты жаңа білім алу көзі ретінде пайдалану Электрондық оқулықта көптеген мультимедиялық ресурстар, интерактивті карталар, бейне роликтер бар, оларды мұғалім жаңа материалды меңгеру кезеңінде оқушылардың білімін ынталандыру үшін де, тұжырымдау үшін де пайдалана алады. мәселе, гипотезаны алға тартады.

Электрондық оқулықты қосымша ақпарат көзі ретінде пайдалану Оқулықтың вариативті бөлігінде пәнді тереңірек меңгеру үшін қосымша материалдар бар. Оларда көптеген мультимедиялық объектілер, фотосуреттер, иллюстрациялар бар. Оларды сабақта да, үйде де қолдануға болады. Күрделі процестер мен құбылыстарды (мысалы, литосфералық плиталардың қозғалысы, субдукция, атмосфералық фронттар, циклондар, антициклондар, табиғаттағы су айналымы және т.б.) түсіндіре отырып, мұғалім электронды оқулықтың гиперсілтемелерін пайдалана отырып, мультимедиялық объектіні экранға шығарады. экранды және осы немесе басқа құбылысты, процесті және т.б.

Электрондық оқулықты білімді тексеру және бақылау құралы ретінде пайдалану Электрондық оқулықта бақылау-өлшеу материалдары бар: әртүрлі тапсырмалар, курс тақырыптары бойынша сұрақтар.

Электрондық оқулықты оқушының әмбебап оқу іс-әрекетін қалыптастыру тәсілі ретінде пайдалану Білім берудің маңызды міндеттерінің бірі – «оқушыны оқуға үйрету», яғни оған оқу процесінде табысты оқу процесін қамтамасыз ететін оқу әрекетінің әдістерін меңгеруге көмектесу.

Қорытынды. Оқытудағы «төңкерілген» тәсілдің табысты болуы мұғалім мен оқушылар арасындағы синергияға байланысты және оқуға дейін, оқу барысында және оқудан кейін тұрақты мотивацияны қажет етеді. Көптеген ғалымдар бұл педагогика әртүрлі оқу пәндерінде жақсы жұмыс істей алады деп есептейді, бұл сөзсіз жаңа идеяларға әкеледі. «Төңкерілген» оқыту әдісі тек мектептерде ғана емес, сонымен қатар университеттерде де танымал бола бастады.

«Төңкерілген» оқыту білім берудегі күрделі педагогикалық мәселелерді шешуге мүмкіндіктер туғызады. Зерттеу кезінде «Төңкерілген» оқыту мәселелерінің ғылыми-әдістемелік әдебиеттерде жеткілікті зерттелмегенін көрсетті. «Төңкерілген» оқыту саласында педагогиканың негізделген теориялық негіздерін, сондай-ақ бағалау әдістерін құру үшін ұзақ мерзімді бағдарламалар мен оқу материалдарын тәжірибе жүзінде жүзеге асырудың әртүрлі аспектілерін зерттей отырып, одан әрі ғылыми зерттеулер жүргізу қажет. Бұл әдісті қолдану үшін ғаламтордың қолжетімді болуы да негізгі факторлардың бірі болып табылады. Мұғалімдер тақырып бойынша бейнесабақтар түсіріп, осы тәсілдің көмегімен оқу сапасын арттыра алады. Мұғалімдер бұл әдісті қолдану кезінде оқушыны ғана АКТ пайдалануды

үйретіп қоймай, өздері де қатар үйреніп, бірге дамиды. Мұғалім мен оқушыны жаңашылдыққа, ізденімпаздыққа, уақыт үнемдеушілікке бірігіп талпынады. Кез келген әдіс-тәсіл сияқты бұл әдістің де әлі де дамытатын тұстары бар. Оны жетілдіру үшін мектептерде жай қарқынмен енгізу керек. Назарбаев интеллектуалды мектептерінде қолдау тапқан бұл технология, біздің мектеп-гимназияларында өз орнын табады деген сенімдемін.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Төңкерілген оқыту» әдісін оқыту үдерісінде тиімді қолдану: әдістемелік нұсқаулық./Қ.Қ. Тілеуов, Р.Н. Жұмабаев, Ж.М. Қоңырбаева, С.И. Унбаева, Н.Ә. Тайбазаров. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2018. – 41 б.
2. «Перевёрнутый» класс – инновационная модель обучения./М.В. Воронина. Открытое образование. 2018. – 40 стр.
3. Особенности применения технологии дистанционного обучения в рамках школьной географии. / А.Р.Башанова., Е.А.Щипцова, Педагогические науки. Теория и методика преподавания.2022- 240 стр.
4. «Перевёрнутый» класс. /Цепов А. Смоленский медицинский альманах - №3, 2019. -175 стр.
5. Географияны оқыту әдістемесі: оқулық/Токпанов Е.А., Мазбаев О.Б., Увалиев Т.О., Асубаев Б.Қ.- Алматы: Эверо, 2015.- 409 б.
6. Kim, M., Kim, S., Khera, O., & Getman, J. The experience of three flipped classrooms in an urban uni-versity: an exploration of design principles//The Internet and Higher Education. -2014. -V. 22, P.37-50.
7. Андреева Н.В., Рождественская Л.В., Ярмахова Б.Б. Шаг школы в смешанное обучение. М.; Открытая школа, 2016. 282 с.
8. Ремизова, Е. Г. Реализация методики смешанного обучения по модели «перевернутый класс» на уроках информатики: портал [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://msk.ito.edu.ru/2014/section/229/94840/>.
9. Масленикова О.Н. Работа с электронной формой учебника. М.: Дрофа, 2016. 51 с.
10. Educause. (2012). 7 things you should know about flipped classrooms. // <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/ELI7081.pdf>
11. Baepler, P., Walker, J., & Driessen, M. It's not about seat time: Blending, flipping, and efficiency in active learning classrooms//Computers & Education. 2014. V.78, P.227-236.
12. See, S., & Conry, J. Flip My Class! A faculty development demonstration of a flipped classroom//Pharmacy Teaching and Learning. 2014. V.6. P. 585-588.

References:

1. «Töñkerilgen oqytu» ädısın oqytu üderısinde tiımdı qoldanu: ädıstemelik nūsqaulyq./Q.Q. Tıleuov, R.N. Jūmabaev, J.M. Qoñyrbaeva, S.İ. Unbaeva, N.Ä. Taibazarov. – Astana: «Nazarbaev Ziatkerlik mektepteri» DBBŪ Pedagogikalıq ŧeberlik ortalyğy, 2018. – 41 b.
2. «Perevyornutyj» klass – innovacionnaya model' obucheniya./M.V. Voronina. Otkrytoe obrazovanie. 2018. – 40 str.
3. Osobennosti primeneniya tekhnologii distancionnogo obucheniya v ramkah shkol'noj geografii. / A.R.Bashanova., E.A.SHCHipcova, Pedagogicheskie nauki. Teoriya i metodika prerodavaniya.2022- 240 str.
4. Perevyornutyj» klass. /Cepov A. Smolenskij medicinskij al'manah - №3, 2019. -175 str.
5. Geografiany oqytu ädıstemesi: oqulyq/Toqpanov E.A., Mazbaev O.B., Uvaliev T.O., Asubaev B.Q.- Almaty: Evero, 2015.- 409 b.
6. Kim M., Kim S., Kera O., and Hetman J. Experience of three flipped classrooms in a city university: a study of design principles // Internet and higher education. -2014. -IN. 22, pp. 37-50.
7. Andreeva N.V., Rozhdenstvenskaya L.V., YArmahova B.B. SHag shkoly v smeshannoe obuchenie. M.; Otkrytaya shkola, 2016. 282 s.

8. Remizova, E. G. Realizaciya metodiki smeshannogo obucheniya po modeli «perevernutyj klass» na urokah informatiki: portal [Elektronnyj resurs]. - Rezhim dostupa: <http://msk.ito.edu.ru/2014/section/229/94840/>.

9. Maslenikova O.N. Rabota s elektronnoj formoj uchebnika. M.: Drofa, 2016. 51 s.

10. Educause. (2012). 7 things you should know about flipped classrooms. <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/ELI7081.pdf>

11. Baepler, P., Walker, J., & Driessen, M. It's not about seat time: Blending, flipping, and efficiency in active learning classrooms//Computers & Education. 2014. V.78, P.227-236.

12. See, S., & Conry, J. Flip My Class! A faculty development demonstration of a flipped classroom//Pharmacy Teaching and Learning. 2014. V.6. P. 585-588.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДА «ПЕРЕВЕРНУТОЕ ОБУЧЕНИЕ» НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

КУБЕСОВА Г.Т. , КУАНТАЕВА С.М.

Кубесова Гульнар Тынышбаевна - кандидат географических наук, доцент, Актюбинский региональный университет имени К.Жубанова, г. Актөбе, Казахстан

E-mail: gulnar_Kubesova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9309-854X>

***Куантаева Сәния Мырзағалиқызы** – магистрант, Актюбинский региональный университет имени К.Жубанова, Актөбе, г. Казахстан

E-mail: Saniyaaa200@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0692-8862>

Аннотация. Полностью объяснена концепция метода «перевернутого обучения». В сфере образования определена значимость данного метода для учителей и учащихся. Также анализируются преимущества и недостатки данного метода. Рассмотрена связь технологии обучения «перевернутое обучение» с таксономией Блума. Показаны особенности использования метода «перевернутого обучения» на уроках географии. Дистанционное обучение и дистанционное обучение — два похожих понятия, но они отличаются друг от друга. Дистанционное обучение – это процесс обучения, который реализуется с помощью систем компьютерных и телекоммуникационных технологий. А дистанционное обучение – это процесс обучения, в котором преподаватель и ученик выполняют задания и используют технические средства связи. Концепция «перевернутого обучения» основана на таких идеях, как активное обучение, вовлечение учащихся в общую деятельность, интегрированные системы обучения и подкасты. Ценность такого «Перевернутого класса» в том, что во время занятий студенты имеют возможность обсуждать между собой содержание лекций, проверять свои знания и тесно контактировать друг с другом в практической работе. Наличие Интернета также является одним из основных факторов использования этого метода. Преподаватели могут записывать видеоуроки по теме и повышать качество образования с помощью этого метода. Используя этот метод, преподаватели не только учат учащихся пользоваться ИКТ, но они также вместе учатся и развиваются. Учитель и ученик совместно стремятся к новаторству, любознательности и экономии времени.

Ключевые слова: перевернутое обучение, перевернутый класс, урок географии, эффективное обучение, таксономия Блума.

PECULIARITIES OF USING THE METHOD OF «FLOWED LEARNING» IN GEOGRAPHY LESSONS

KUBESOVA G.T. , KUANTAEVA S.M.

Kubesova Gulnar Tynyshbaevna - Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, Aktobe Regional University named after K. Zhubanova, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: gulnar_Kubesova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9309-854X>

***Kuantayeva Saniya Murzagaliyevna** – master student, Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: Saniyaaa200@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0692-8862>

Abstract. The concept of the "flipped learning" method is fully explained. In the field of education, the importance of this method for teachers and students is determined. The advantages and disadvantages of this method are also analyzed. The connection of the technology of learning "flipped learning" with Bloom's taxonomy is considered. The features of using the "flipped learning" method in geography lessons are shown. Distance learning and remote learning

are two similar concepts, but they differ from each other. Distance learning is a learning process that is implemented using systems of computer and telecommunication technologies. Distance learning is a learning process in which a teacher and a student perform tasks and use technical means of communication. The concept of "inverted learning" is based on such ideas as active learning, involving students in common activities, integrated learning systems and podcasts. The value of such a "flipped class" is that during classes, students have the opportunity to discuss the contents of the lectures, test their knowledge and closely contact each other in practical work. Internet availability is also one of the main factors of using this method. Teachers can record video lessons on the topic and improve the quality of education using this method. Using this method, teachers not only teach students to use ICT, but they also learn and develop together. The teacher and the student strive together for innovation, curiosity and saving time.

Key words: flipped learning, flipped classroom, geography lesson, effective learning, Bloom's taxonomy.